

Informacja z wykonania planu
budżetu państwa w części 73 - ZUS

Sprawozdanie z wykonania
planu finansowego
Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

Sprawozdanie z wykonania
planu finansowego
Funduszu Rezerwy Demograficznej

2009

Warszawa 2010

WYKONANIE PLANU DOCHODÓW BUDŻETU PAŃSTWA ZA ROK 2009 W CZĘŚCI 73 - ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH	4
PLAN WYDATKÓW BUDŻETU PAŃSTWA ORAZ JEGO ZMIANY W 2009 ROKU W CZĘŚCI 73 – ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH	6
WYKONANIE PLANU WYDATKÓW BUDŻETU PAŃSTWA ZA ROK 2009 W CZĘŚCI 73 – ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH.....	8
DZIAŁ 753 – OBOWIĄZKOWE UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE	9
DZIAŁ 851 – OCHRONA ZDROWIA – SKŁADKI NA UBEZPIECZENIE ZDROWOTNE ORAZ ŚWIADCZENIA DLA OSÓB NIEOBJĘTYCH OBOWIĄZKIEM UBEZPIECZENIA ZDROWOTNEGO.....	10
DZIAŁ 852 – POMOC SPOŁECZNA – ŚWIADCZENIA RODZINNE, ŚWIADCZENIE Z FUNDUSZU ALIMENTACYJNEGO ORAZ SKŁADKI NA UBEZPIECZENIA EMERYTALNE I RENTOWE Z UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO	10
DZIAŁ 853 – POZOSTAŁE ZADANIA W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ	11
FUNDUSZ UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH (FUS)	14
ZADANIA I ORGANIZACJA FUS	14
ZAŁOŻENIA PLANU I ICH WYKONANIE	15
SYTUACJA FINANSOWA FUS	15
PRZYCHODY	16
KOSZTY	18
WYDATKI NA ZADANIA WYNIKAJĄCE Z USTAWY TWORZĄCEJ FUNDUSZ CELOWY.....	21
WYNIK FINANSOWY	23
IŚTOTNE ZDARZENIA ZAISTNIAŁE PO BADANIU PRZEZ BIEGŁEGO REWIDENTA.....	24
INFORMACJA DODATKOWA: GŁÓWNE ZADANIA ZAKŁADU REALIZOWANE NA PODSTAWIE ODRĘBNYCH USTAW	28
POBÓR SKŁADEK NA FUNDUSZ PRACY I FUNDUSZ GWARANTOWANYCH ŚWIADCZEŃ PRACOWNICZYCH	29
POBÓR SKŁADEK NA UBEZPIECZENIE ZDROWOTNE	29
DOCHODZENIE NALEŻNOŚCI Z TYTUŁU SKŁADEK NA UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE.....	29
PRZEKAZYWANIE SKŁADEK DO OTWARTYCH FUNDUSZY EMERYTALNYCH	32
RENTA SOCJALNA	32
ŚWIADCZENIA PRZEDEMERYTALNE I ZASIŁKI PRZEDEMERYTALNE	32
WYDATKI NA ŚWIADCZENIA FINANSOWANE Z BUDŻETU PAŃSTWA ZLECONE DO WYPŁATY ZUS...33	33
PODATEK DOCHODOWY OD OSÓB FIZYCZNYCH	33
SKŁADKI NA UBEZPIECZENIE ZDROWOTNE OSÓB POBIERAJĄCYCH EMERYTURĘ LUB RENTY, RENTY SOCJALNE, ZASIŁKI LUB ŚWIADCZENIA PRZEDEMERYTALNE	33
SKŁADKI NA UBEZPIECZENIE ZDROWOTNE ZA OSOBY PRZEBYWAJĄCE NA URLOPACH WYCHOWAWCZYCH.....	34
SKŁADKI NA UBEZPIECZENIE EMERYTALNE I RENTOWE ZA OSOBY PRZEBYWAJĄCE NA URLOPACH WYCHOWAWCZYCH LUB POBIERAJĄCE ZASIŁEK MACIERZYŃSKI	34
LIKWIDACJA FUNDUSZU ALIMENTACYJNEGO	34
EKWIWALENTY PIENIĘŻNE Z TYTUŁU PRAWA DO BEZPŁATNEGO WĘGLA DLA EMERYTÓW I RENCISTÓW GÓRNICZYCH	35
REFUNDACJA ULG DLA INWALIDÓW WOJENNYCH I WOJSKOWYCH Z TYTUŁU UBEZPIECZENIA OC I AC.....	36
ŚWIADCZENIA RODZINNE	36
ZAPOMOGI PIENIĘŻNE	36
FUNDUSZ REZERWY DEMOGRAFICZNEJ (FRD)	38
PRZYCHODY I KOSZTY FRD.....	38
AKTYWA FRD	39

Informacja o wykonaniu planu
budżetu państwa w części 73 – ZUS

2009

Wykonanie planu dochodów budżetu państwa za rok 2009 w części 73 - Zakład Ubezpieczeń Społecznych

		Wykonanie 2008 r.	Ustawa budżetowa na 2009 r.	Wykonanie 2009 r.	4:3	4:2
		w tysiącach złotych			%	
1		2	3	4	5	6
OGÓŁEM		434 158	322 458	346 432	107,4	79,8
Dział 753 Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne		339 289	209 263	226 097	108,0	66,6
Rozdział 75303	Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	339 226	209 263	226 032	108,0	66,6
Rozdział 75313	Świadczenia finansowane z budżetu państwa zlecone do wypłaty ZUS i KRUS	57	-	40	x	70,4
Rozdział 75395	Pozostała działalność	6	-	25	x	443,3
Dział 852 Pomoc społeczna		94 097	113 195	113 271	100,1	120,4
Rozdział 85212	Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	60	-	76	x	126,7
Rozdział 85234	Fundusz Alimentacyjny w likwidacji	94 037	113 195	113 195	100,0	120,4
Dział 853 Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej		772	-	7 064	x	915,0
Rozdział 85347	Renta socjalna oraz zasiłki i świadczenia przedemerytalne	39	-	6 549	x	X
Rozdział 85395	Pozostała działalność	733	-	515	x	70,3

W 2009 r. dochody budżetu państwa wyniosły 346 432 tys. zł. Dochody te obejmują przede wszystkim:

1. zwrot środków wycofanych z OFE w kwocie 226 032 tys. zł w związku z realizacją art. 14 ust. 4, 6, 7 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2004 r., Nr 8, poz. 66 z późn. zm.), jak również art. 184 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227) oraz art. 111a ust. 3 ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych (Dz. U. z 2004 r., Nr 159, poz. 1667 z późn. zm.). Przekazanie środków na dochody budżetu państwa dotyczy członków OFE, którzy podjęli decyzję o przejściu na emeryturę z systemu służb mundurowych, a także osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., które podjęły decyzję o przejściu na wcześniejszą emeryturę i złożyły wnioski o przekazanie środków

- zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa;
2. środki uzyskane w wyniku likwidacji Funduszu Alimentacyjnego w kwocie 113 195 tys. zł. Zgodnie z ustawą z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r., Nr 139, poz. 992 z późn. zm.) ZUS prowadzi od dnia 1 maja 2004 r. likwidację Funduszu Alimentacyjnego. W trakcie jej trwania likwidator prowadzi egzekucję należności funduszu oraz reguluje jego zobowiązania powstałe przed jej rozpoczęciem. Stosownie do postanowień art. 69 ust. 1 wymienionej ustawy środki uzyskiwane w wyniku likwidacji funduszu podlegają przekazaniu na dochody budżetu państwa po zakończeniu każdego roku budżetowego do dnia 31 marca;
  3. zwrot nienależnie pobranych za okres do 31 grudnia 2008 r. zasiłków i świadczeń przedemerytalnych wypłacanych przez ZUS, a także zwrot z tego tytułu środków wypłaconych w formie zaliczkowej przez Powiatowe Urzędy Pracy oraz zwrot części kwoty świadczeń przedemerytalnych wypłaconych byłym pracownikom PKP przez „Polskie Koleje Państwowe”, łącznie z należnymi od nich odsetkami, w kwocie 6 549 tys. zł, jak również zwroty przez świadczeniobiorców nienależnie pobranych zapomóg pieniężnych realizowanych przez ZUS w 2007 r., na podstawie ustawy o zmianie ustawy o dodatku pieniężnym dla niektórych emerytów, rencistów i osób pobierających świadczenie przedemerytalne albo zasiłek przedemerytalny oraz niektórych innych ustaw, w kwocie 515 tys. zł.

Plan wydatków budżetu państwa oraz jego zmiany w 2009 roku w części 73 – Zakład Ubezpieczeń Społecznych

		Projekt planu na 2009 r. – przedłożenie rządowe	Ustawa budżetowa na 2009 r.	Plan po zmianach
w tysiącach złotych				
	1	2	3	4
OGÓŁEM		37 777 932	37 187 932	37 314 483
Dział 753 Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne		35 664 726	35 104 726	35 224 392
Rozdział				
75303	Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	30 963 283	30 403 283	30 503 283
Rozdział				
75309	Składki na ubezpieczenia społeczne	1 304 776	1 304 776	1 333 750
Rozdział				
75313	Świadczenia finansowane z budżetu państwa zlecone do wypłaty ZUS i KRUS	3 396 029	3 396 029	3 386 721
Rozdział				
75395	Pozostała działalność	638	638	638
Dział 851 Ochrona zdrowia		242 128	242 128	246 406
Rozdział				
85156	Składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz świadczenia dla osób nieobjętych obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego	242 128	242 128	246 406
Dział 852 Pomoc społeczna		-	-	2 437
Rozdział				
85212	Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	-	-	2 437
Dział 853 Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej		1 871 078	1 841 078	1 841 248
Rozdział				
85335	Refundacja ulg dla inwalidów wojennych i wojskowych z tytułu ubezpieczenia OC i AC	837	837	837
Rozdział				
85347	Renta socjalna oraz zasiłki i świadczenia przedemerytalne	1 870 241	1 840 241	1 840 241
Rozdział				
85395	Pozostała działalność	-	-	170

W trakcie roku budżetowego plan wydatków został zwiększony z 37 187 932 tys. zł do 37 314 483 tys. zł, tj. o 126 551 tys. zł. W planie na 2009 r. dokonano następujących zmian:

1. zwiększono o 100 000 tys. zł dotację dla Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w celu sfinansowania jego bieżących zobowiązań;

2. zwiększono o 28 974 tys. zł wydatki na składki na ubezpieczenia społeczne (emerytalno-rentowe) za osoby pobierające zasiłek macierzyński lub przebywające na urloпах wychowawczych, w związku z większą liczbą kobiet korzystających z urloпов macierzyńskich i wychowawczych;
3. zwiększono o 4 278 tys. zł wydatki na składki na ubezpieczenie zdrowotne za osoby przebywające na urloпах wychowawczych w wyniku m.in. większej liczbą kobiet korzystających z urloпов wychowawczych oraz podwyższenia z 420 zł do kwoty 520 zł wysokości świadczenia pielęgnacyjnego stanowiącego podstawę wymiaru składki zdrowotnej osób przebywających na urloпах wychowawczych;
4. zwiększono o 2 437 tys. zł wydatki na sfinansowanie zobowiązań Skarbu Państwa z tytułu wypłat zaległych świadczeń rodzinnych;
5. zwiększono o 170 tys. zł wydatki na zapomogi dla niektórych emerytów, rencistów i osób pobierających świadczenie przedemerytalne albo zasiłek przedemerytalny przyznane wyrokami sądowymi;
6. zmniejszono o 9 308 tys. zł wydatki na świadczenia finansowane z budżetu państwa zlecone do wypłaty ZUS w rozdziale 75313 w wyniku niższej niż zakładano liczby świadczeniobiorców.

Wykonanie planu wydatków budżetu państwa za rok 2009 w części 73 – Zakład Ubezpieczeń Społecznych

Wydatki budżetu w 2009 r. wyniosły 37 278 428 tys. zł, tj. 99,9% planu po zmianach i były niższe od poniesionych w ubiegłym roku o 4 441 606 tys. zł. Niewykorzystane środki w kwocie 36 055 tys. zł zostały zwrócone do budżetu państwa.

	Wykonanie 2008 r.	Ustawa budżetowa na 2009 r.	Plan po zmianach	Wykonanie 2009 r.	5:4	5:2	
	w tysiącach złotych				%		
	1	2	3	4	5	6	7
OGÓŁEM	41 720 034	37 187 932	37 314 483	37 278 428	99,9	89,4	
Dział 753 Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	37 267 559	35 104 726	35 224 392	35 195 060	99,9	94,4	
Rozdział 75303 Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	33 229 968	30 403 283	30 503 283	30 503 283	100,0	91,8	
Rozdział 75309 Składki na ubezpieczenia społeczne	711 382	1 304 776	1 333 750	1 310 147	98,2	184,2	
Rozdział 75313 Świadczenia finansowane z budżetu państwa zlecone do wypłaty ZUS i KRUS	3 325 646	3 396 029	3 386 721	3 381 064	99,8	101,7	
Rozdział 75395 Pozostała działalność	563	638	638	566	88,7	100,5	
Dział 851 Ochrona zdrowia	231 237	242 128	246 406	243 508	98,8	105,3	
Rozdział 85156 Składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz świadczenia dla osób nieobjętych obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego	231 237	242 128	246 406	243 508	98,8	105,3	
Dział 852 Pomoc społeczna	189	-	2 437	1 955	80,2	1 034,4	
Rozdział 85212 Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	189	-	2 437	1 955	80,2	1 034,4	
Dział 853 Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	4 221 049	1 841 078	1 841 248	1 837 905	99,8	43,5	
Rozdział 85335 Refundacja ulg dla inwalidów wojennych i wojskowych z tytułu ubezpieczenia OC i AC	772	837	837	678	81,0	87,8	
Rozdział 85347 Renta socjalna oraz zasiłki i świadczenia przedemerytalne	4 219 407	1 840 241	1 840 241	1 837 083	99,8	43,5	
Rozdział 85395 Pozostała działalność	870	-	170	144	84,7	16,6	

Dział 753 – Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne

W 2009 roku wydatki wyniosły 35 195 060 tys. zł, tj. 99,9% planu po zmianach i były niższe o 5,6% od wydatków poniesionych w 2008 r. Wydatki te obejmują:

1. dotację dla Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w kwocie 30 503 283 tys. zł, tj. 100% planu po zmianach z tego:

- 262 071 tys. zł stanowi dotacja celowa,
- 30 241 212 tys. zł dotacja uzupełniająca.

W 2009 r. w ramach dotacji celowej oprócz wydatków finansowanych ze środków budżetu państwa zgodnie z ustawą o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, m.in. świadczeń specjalnych i wyjątkowych, sfinansowano wypłaty emerytur pomostowych w kwocie 22 550 tys. zł zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2008 r., Nr 237, poz. 1656);

2. składki na ubezpieczenia społeczne za osoby pobierające zasiłek macierzyński lub przebywające na urloпах wychowawczych w kwocie 1 310 147 tys. zł, które stanowiły 98,2% planu po zmianach i były wyższe o 84,2% w porównaniu do 2008 r. Zwiększenie wydatków wynika głównie z podwyższenia od 1 stycznia 2009 r. podstawy wymiaru składki za osoby przebywające na urloпах wychowawczych z 420 zł do kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę tj. 1 276 zł, a także z utrzymującego się trendu wzrostu urodzeń, a tym samym liczniejszej grupy osób korzystających z urloпов macierzyńskich i wychowawczych. Jednocześnie od 1 września 2009 r. rozszerzono grono osób, za które opłacane są składki na ubezpieczenia społeczne z budżetu państwa, o osoby pobierające zasiłek macierzyński, które mają inny tytuł rodzący obowiązek ubezpieczeń społecznych. Ponadto kontynuowano naliczanie składek od wypłacanych wyrównań zasiłków macierzyńskich w wyniku orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 czerwca 2008 r.;
  3. świadczenia finansowane z budżetu państwa zlecone do wypłaty ZUS i KRUS w kwocie 3 381 064 tys. zł (tj. 99,8% planu), które wzrosły w porównaniu do 2008 r. o 1,7%. Z kwoty tej 3 354 867 tys. zł stanowiły wydatki na świadczenia, 26 168 tys. zł wynagrodzenie Zakładu z tytułu kosztów ustalania uprawnień, wypłaty oraz dochodzenia nienależnych wypłat oraz 29 tys. zł odsetki za opóźnienia w wypłacie świadczeń. Na wzrost wydatków miała wpływ przede wszystkim zwiększona wysokość tych świadczeń od 1 marca 2009 r. w wyniku przeprowadzonej waloryzacji wskaźnikiem 106,1%. W 2009 r. ZUS wypłacał m.in.:
- 90,2 tys. (przeciętnie miesięcznie) rent inwalidom wojennym i wojskowym wraz z rentami rodzinnymi oraz świadczeń emerytalno-rentowych kombatantom na kwotę 1 797 342 tys. zł,
  - 355,9 tys. (przeciętnie miesięcznie) ryczałtów energetycznych na kwotę 550 226 tys. zł,
  - 145,4 tys. (przeciętnie miesięcznie) dodatków kombatanckich na kwotę 298 848 tys. zł,

- ekwiwalent pieniężny za deputat węglowy dla emerytów i rencistów kolejowych w kwocie 303 205 tys. zł,
  - 115,7 tys. (przeciętnie miesięcznie) świadczeń pieniężnych dla osób deportowanych i osadzonych w obozach pracy przymusowej na kwotę 213 700 tys. zł;
4. koszty rent odszkodowawczych wypłacanych przez ZUS 73 osobom poszkodowanym przez żołnierzy wojsk Federacji Rosyjskiej w kwocie 566 tys. zł.

Dział 851 – Ochrona zdrowia – składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz świadczenia dla osób nieobjętych obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego

---

Wydatki w tym dziale obejmują składki na ubezpieczenie zdrowotne osób przebywających na urloпах wychowawczych oraz osób pobierających renty na podstawie przepisów o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz członków ich rodzin. W 2009 r. wydatki budżetu na ten cel wyniosły 243 508 tys. zł, tj. 98,8% planu po zmianach i obejmowały składki za osoby pobierające renty (inwalidów wojennych i wojskowych) w kwocie 146 625 tys. zł oraz składki za osoby przebywające na urloпах wychowawczych w kwocie 96 883 tys. zł. Wydatki te były w 2009 r. o 5,3% wyższe od poniesionych w roku ubiegłym, na co ma wpływ przede wszystkim wzrost liczby osób korzystających z urloпов wychowawczych.

Dział 852 – Pomoc społeczna – świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego

---

Wypłatę świadczeń rodzinnych finansowanych ze środków budżetu państwa, z dniem 1 września 2006 r. przejęły organy właściwe do realizacji zadań w tym zakresie, dlatego też ustawa budżetowa na rok 2009 w części 73-ZUS nie uwzględniała wydatków na ten cel. Zakład jednak w 2009 r. realizował jeszcze, jako zobowiązania Skarbu Państwa, wypłaty tych świadczeń przyznanych m.in. wyrokami sądów, jak również świadczenia rodzinne niewypłacone w terminie przez pracodawców, należne za okres do 31 sierpnia 2006 r. Wydatki budżetu z tego tytułu wyniosły ogółem 1 955 tys. zł (w tym z tytułu odsetek 3 tys. zł), tj. 80,2% planu po zmianach.

Dział 853 – Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej

W 2009 roku wydatki na pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej wyniosły 1 837 905 tys. zł, tj. 99,8% planu po zmianach i były niższe o 56,5% od wydatków poniesionych w 2008 r. Wydatki te obejmują:

1. refundację ulg przysługujących inwalidom wojennym i wojskowym z tytułu ubezpieczenia OC i AC w kwocie 678 tys. zł;
2. wypłaty rent socjalnych oraz zasiłków i świadczeń przedemerytalnych w kwocie 1 837 083 tys. zł, które były niższe o 56,5% od wydatków w 2008 r.; z kwoty tej 1 791 839 tys. zł stanowiły wydatki na wypłatę świadczeń, 45 227 tys. zł wynagrodzenie Zakładu z tytułu kosztów ustalenia uprawnień, wypłaty i dochodzenia nienależnie pobranych świadczeń, a 17 tys. zł odsetki. Wydatki na świadczenia zmniejszyły się w porównaniu do 2008 r., głównie w związku z przejściem z dniem 1 stycznia 2009 r. finansowania zasiłków i świadczeń przedemerytalnych przez Fundusz Pracy. Zakład w 2009 r. ze środków budżetowych z części 73 sfinansował tylko w styczniu (w związku z przyjętym trybem rozliczeń) wypłacone świadczenia za grudzień 2008 r. Z ogólnej kwoty wydatków na wypłatę:
  - rent socjalnych wydatkowano 1 691 121 tys. zł, przy czym 1 647 608 tys. zł stanowiły wydatki na wypłatę świadczeń przeciętnie miesięcznie dla 244,4 tys. osób, natomiast 43 496 tys. zł wynagrodzenie Zakładu, a 17 tys. zł odsetki;
  - świadczeń i zasiłków przedemerytalnych w styczniu 2009 r. wydatkowano 145 962 tys. zł, przy czym 144 231 tys. zł stanowiły wydatki na wypłatę świadczeń, 1 731 tys. zł wynagrodzenie Zakładu;
3. wypłatę zapomóg pieniężnych należnych za 2007 r. dla niektórych emerytów, rencistów i osób pobierających świadczenie przedemerytalne albo zasiłek przedemerytalny przyznanych wyrokami sądowymi wraz z odsetkami w łącznej kwocie 144 tys. zł.

Wykonanie planu finansowego
Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

2009

FUNDUSZ UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH (FUS)

Zadania i organizacja FUS

FUS jest państwowym funduszem celowym, powołanym w celu realizacji zadań z zakresu ubezpieczeń społecznych. Środki FUS są przeznaczane przede wszystkim na wypłatę świadczeń z ubezpieczenia emerytalnego, rentowego, chorobowego i wypadkowego. Realizacji tych wypłat dokonuje ZUS jako dysponent Funduszu. W ramach FUS wyodrębnia się fundusze: emerytalny, rentowy, chorobowy, wypadkowy - gromadzące składki i finansujące wydatki.

Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych określa przychody i wydatki FUS oraz zasady otrzymywania i dysponowania dotacją z budżetu państwa. Zgodnie z zapisami ustawy do przychodów FUS należą między innymi:

- składki na ubezpieczenia społeczne, nie podlegające przekazaniu do otwartych funduszy emerytalnych,
- refundacja z tytułu przekazywania składek do OFE,
- wpłaty z budżetu państwa i innych instytucji, przekazane na świadczenia, których wypłatę zlecono Zakładowi (oprócz świadczeń finansowanych z odrębnych rozdziałów budżetowych oraz wpłat z instytucji zagranicznych),
- wpływy z oprocentowania rachunków bankowych FUS,
- odsetki od nieterminowo regulowanych zobowiązań wobec FUS oraz zwroty nie-należnie pobranych świadczeń wraz z odsetkami,
- wpływy z opłaty dodatkowej i prolongacyjnej,
- dotacje z budżetu państwa.

Za zgodą ministra właściwego do spraw finansów publicznych FUS może zaciągać kredyty.

Ze środków zgromadzonych w FUS finansowane są między innymi:

- wypłaty świadczeń z ubezpieczenia emerytalnego, rentowego, chorobowego oraz wypadkowego,
- wydatki na prewencję rentową oraz wypadkową,
- spłaty kredytów wraz z odsetkami,
- odsetki za nieterminowe wypłaty świadczeń,
- wydatki związane ze zleconą Zakładowi wypłatą świadczeń z budżetu państwa i innych instytucji,
- odpisy stanowiące przychody Zakładu.

Założenia planu i ich wykonanie

Wykonanie poszczególnych pozycji planu w znaczącym stopniu zależy od tego na ile sprawdziły się założenia będące podstawą jego konstrukcji. Dwie najważniejsze grupy to: założenia makroekonomiczne i prawno-systemowe. Ich realizacja w innej niż założono formie lub wielkości jest zazwyczaj znaczącym czynnikiem powodującym rozbieżności pomiędzy planowanymi a wykonanymi przepływami finansowymi. Poniżej przedstawiono stopień realizacji najważniejszych makroekonomicznych założeń planu na 2009 r.

	Założenia	Wykonanie
Wskaźnik wzrostu przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej	106,6%	105,5%
Wskaźnik zmiany zatrudnienia w gospodarce narodowej	102,0%	98,8%*)
Stopa bezrobocia (na koniec okresu)	8,5%	11,9%
Średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem	102,9%	103,5%
Średnioroczna stopa procentowa operacji otwartego rynku	6,2%	3,8%

*) Dane dla sektora przedsiębiorstw

Należy zwrócić uwagę, że zrealizowane wielkości poszczególnych wskaźników nie sprzyjały poprawie sytuacji finansowej FUS. Najważniejsze założenia systemowe oraz parametry planu na rok 2009 i ich wykonanie przedstawiają się następująco:

1. część składki na ubezpieczenie emerytalne przekazywana do FRD wyniosła 0,35% podstawy wymiaru składki na fundusz emerytalny;
2. wskaźnik ściągłości składek na ubezpieczenia społeczne wyniósł 98,7% i był wyższy od założonego w planie finansowym (98,5%);
3. przeprowadzono waloryzację świadczeń emerytalno-rentowych wskaźnikiem 106,1% przy planowanym 105,7%;
4. liczba osób pobierających świadczenia emerytalno-rentowe (bez świadczeń wypłacanych w zbiegu ze świadczeniami rolnymi) wyniosła przeciętnie miesięcznie 7 498,5 tys. przy zakładanej w planie 7 420,4 tys.;
5. przyznanie prawa do zasiłku chorobowego od 15 dnia niezdolności do pracy w ciągu roku kalendarzowego ubezpieczonym, którzy ukończyli 50 lat do dnia 31 grudnia 2008 r.;
6. zmiana wymiaru urlopu macierzyńskiego przysługującego ubezpieczonym z tytułu urodzenia dziecka/dzieci;
7. sfinansowanie wydatków na wypłatę emerytur pomostowych.

Sytuacja finansowa FUS

Sytuacja finansowa Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w 2009 r. uległa pogorszeniu w stosunku do 2008 r. Przychody Funduszu (wg wpływów) ukształtowały się na poziomie niższym niż planowano o 3 472 mln zł, co wynikało przede wszystkim ze spowolnienia koniunktury gospodarczej kraju i ukształtowania się wskaźników makroekonomicznych na poziomie niższym niż zakładano. Jednocześnie wydatki

Funduszu były o 6 146 mln zł wyższe od zaplanowanych. W związku z tym FUS, pomimo że na początku 2009 r. dysponował wyższym o 1 079 mln zł od planowanego stanem środków pieniężnych, nie był w stanie pokryć z przychodów własnych i dotacji zwiększonych wydatków. W celu zapewnienia płynności wypłaty świadczeń, których wypłacalność gwarantowana jest przez państwo, Fundusz zaciągnął kredyty w bankach komercyjnych na łączną kwotę 3 960 mln zł, jak również otrzymał nieoprocentowaną pożyczkę z budżetu państwa w kwocie 5 500 mln zł.

Przychody

W 2009 r. przychody Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wyniosły według przypisu 140 470 968 tys. zł (98,1% planu po zmianach) i były o 3 140 981 tys. zł wyższe niż w roku poprzednim.

1	Wykonanie 2008 r.	Plan na 2009 r. po zmianach	Wykonanie 2009 r.	4:3	4:2	Struktura przychodów 2009 r.	
						wg przypisu	wg wpływów
						%	
w tysiącach złotych							
%							
Przychody							
- przypis	137 329 987	143 225 906	140 470 968	98,1	102,3	100,0	X
- wpływy	136 096 539	141 822 415	138 350 062	97,6	101,7	X	100,0
Składki na ubezpieczenia społeczne							
- przypis	82 161 826	89 198 579	86 451 786	96,9	105,2	61,5	X
- wpływy	81 646 745	87 871 100	85 300 163	97,1	104,5	X	61,7
Dotacja z budżetu	33 229 968	30 503 283	30 503 283	100,0	91,8	21,7	22,0
- celowa	232 271	266 100	262 071	98,5	112,8	0,2	0,2
- uzupełniająca	32 997 697	30 237 183	30 241 212	100,0	91,6	21,5	21,8
Refundacja z tytułu przekazania składek do OFE	19 911 481	22 259 514	21 085 991	94,7	105,9	15,0	15,2
Pozostałe przychody							
- przypis	2 026 712	1 264 530	2 429 908	192,2	119,9	1,8	X
- wpływy	1 308 345	1 188 518	1 460 625	122,9	111,6	X	1,1

Przychody ze składek

Główną pozycję przychodów stanowiły przypisane składki na ubezpieczenia społeczne, które wyniosły 86 451 786 tys. zł, tj. 61,5% przychodów ogółem i wzrosły w stosunku do roku poprzedniego o 5,2%. Jednocześnie wpływy ze składek wyniosły 85 300 163 tys. zł, tj. 97,1% planu po zmianach i wzrosły w porównaniu do roku 2008 o 4,5%.

Bezpośrednią przyczyną niższych od planowanych wpływów do Funduszu było pogorszenie sytuacji gospodarczej kraju i odmienne od założonego w planie ukształtowanie się wskaźników makroekonomicznych. Obserwowane w 2009 r. wyraźne spowolnienie tendencji wzrostowych w gospodarce narodowej, spadek aktywności gospodarczej, a co za tym idzie pogorszenie koniunktury na rynku pracy (niższe tempo wzrostu płac 5,5% przy założonym w planie 6,6%, spadek zatrudnienia oraz rosnąca stopa bezrobocia 11,9% wobec planowanej 8,5%), w istotny sposób wpłynęło na niższe niż zakładano przychody ze składek na ubezpieczenia społeczne.

Pomimo niesprzyjającej sytuacji gospodarczej Fundusz osiągnął wskaźnik ściągłości składek na poziomie 98,7%, tj. wyższy od planowanego 98,5%.

Dotacje z budżetu

Dotacja z budżetu państwa w 2009 roku wyniosła 30 503 283 tys. zł i stanowiła 21,7% przychodów (według przypisu). Z otrzymanej kwoty dotacji 262 071 tys. zł stanowiła dotacja celowa, w ramach której oprócz wydatków finansowanych ze środków budżetu państwa zgodnie z ustawą o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych sfinansowano także wypłaty emerytur pomostowych w kwocie 22 550 tys. zł zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2008 r., Nr 237, poz. 1656). Pozostałą część dotacji w kwocie 30 241 212 tys. zł przeznaczono na uzupełnienie niedoboru środków Funduszu.

Refundacja z tytułu przekazania składek do OFE

Refundacja z tytułu przekazania składek do OFE wyniosła 21 085 991 tys. zł i była wyższa w porównaniu do roku poprzedniego o 5,9%, stanowiąc 94,7% planu po zmianach. Niższa od planowanej kwota składek przekazanych do OFE wynika przede wszystkim z pogorszenia sytuacji na rynku pracy, a tym samym mniejszej liczby osób, za które odprowadzane były składki.

W 2009 roku Zakład przekazał do otwartych funduszy emerytalnych 894 193 tys. zł składek za lata ubiegłe.

Pozostałe przychody

Pozostałe przychody według przypisu w 2009 roku wyniosły 2 429 908 tys. zł (1,8% przychodów ogółem). Złożyły się na nie m.in.:

- pochodne i odsetki od należności z tytułu składek	1 271 902 tys. zł,
- zwiększenia funduszu	855 264 tys. zł,
- zwroty nienależnie pobranych świadczeń z odsetkami	178 755 tys. zł,
- oprocentowanie środków na rachunkach bankowych	37 293 tys. zł.

Na odchylenie pozostałych przychodów od planowanych o 1 165 378 tys. zł wpływ miało przede wszystkim rozwiązanie odpisów aktualizujących wartość należności z

tytułu nienależnie przekazanych składek do OFE (nie mające charakteru kasowego), które ukształtowało się na znacznie wyższym poziomie niż zakładano w planie.

Koszty

W 2009 roku koszty Funduszu wyniosły 153 437 703 tys. zł stanowiąc 104,2% planu po zmianach i wzrosły ogółem o 17 304 323 tys. zł, tj. o 12,7% w stosunku do roku poprzedniego. Na dokonywanie w 2009 roku ponadplanowych wydatków na świadczenia finansowane z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych Zakład Ubezpieczeń Społecznych uzyskał zgodę stosownie do zapisów art. 151 ust. 2 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych.

Koszty Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przedstawiały się następująco:

	Wykonanie 2008 r.	Plan na 2009 r. po zmianach	Wykonanie 2009 r.	4:3	4:2	Struktura kosztów 2009 r.
	w tysiącach złotych			%		
	1	2	3	4	5	6
Koszty	136 133 380	147 291 386	153 437 703	104,2	112,7	100,0
Świadczenia pieniężne	132 180 820	143 194 226	147 896 405	103,3	111,9	96,4
- emerytury i renty	122 288 766	132 068 773	135 308 432	102,5	110,6	91,5
- pozostałe świadczenia	9 892 054	11 125 453	12 587 973	113,1	127,3	8,5
Wydatki bieżące	3 592 413	3 658 165	3 637 530	99,4	101,3	2,4
w tym:						
Odpis na działalność Zakładu	3 349 523	3 418 000	3 418 000	100,0	102,0	2,3
Prewencja rentowa	116 023	174 867	163 871	93,7	141,2	0,1
Prewencja wypadkowa	1 596	6 750	6 305	93,4	395,1	0,0
Koszty obsługi kredytów	0	56 456	47 471	84,1	x	0,0
Pozostałe zmniejszenia ¹⁾	360 147	438 995	1 903 768	433,7	528,6	1,2

1) pozycja o charakterze memoriałowym

Koszty świadczeń pieniężnych

Emerytury i renty

Świadczenia emerytalno-rentowe wyniosły 135 308 432 tys. zł i były wyższe o 3 239 659 tys. zł (o 2,5%) od zakładanych w planie po zmianach. Przekroczenie planu wydatków związane było przede wszystkim z:

- wypłatą emerytur mężczyznom po osiągnięciu wieku 60 lat urodzonym przed 1 stycznia 1949 r., legitymującym się co najmniej 35-letnim okresem składkowym i nieskładkowym lub co najmniej 25-letnim okresem składkowym i nieskładkowym, jeżeli zostali oni uznani za całkowicie niezdolnych do pracy (w

wyniku realizacji postanowień Trybunału Konstytucyjnego – ustawa z dnia 28 marca 2008 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Dz. U. z 2008 r., Nr 67, poz. 411). W grudniu 2009 r. w tym trybie wypłacono 188,6 tys. świadczeń (wobec zakładanych w planie 104,9 tys.), a łączna kwota wypłat świadczeń z tego tytułu w 2009 roku wyniosła blisko 4,6 mld zł, i była wyższa o ok. 2,0 mld zł od planowanej);

- przeprowadzeniem od 1 marca 2009 r. waloryzacji świadczeń wskaźnikiem 106,1% wobec zakładanego w planie 105,7%;
- umożliwieniem z dniem 8 stycznia 2009 r. pobierania emerytury osobom kontynuującym zatrudnienie u pracodawcy na rzecz którego wykonywano pracę bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury;
- ponownym ustaleniem podstawy wymiaru świadczeń dla okresów pozostawania w stosunku pracy, za które nie można było ustalić jej wysokości, poprzez przyjęcie podstawy na poziomie kwoty minimalnego wynagrodzenia obowiązującego w tych okresach (tzw. okresy zerowe).

Przeciętna miesięczna wypłata świadczenia emerytalno-rentowego wyniosła 1 483,14 zł i wzrosła w porównaniu do 2008 roku o 8,9%. Na wzrost wysokości świadczenia główny wpływ miała przeprowadzona od 1 marca 2009 roku waloryzacja świadczeń emerytalno - rentowych wskaźnikiem 106,1%, obowiązująca od 1 marca wyższa o 13,3% kwota bazowa nowo przyznanych świadczeń oraz ponowne ustalenie podstawy wymiaru świadczeń w wyniku przeliczenia tzw. okresów zerowych. Przeciętna miesięczna liczba osób pobierających świadczenia emerytalno-rentowe wzrosła w 2009 r. o blisko 132,1 tys. osób do poziomu 7 498,5 tys. (bez świadczeń wypłacanych w zbiegu ze świadczeniami rolnymi), przede wszystkim na skutek przyznawania nowych świadczeń, także osobom kontynuującym zatrudnienie u pracodawcy na rzecz którego wykonywano pracę bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury.

Przeciętna liczba poszczególnych rodzajów świadczeń w 2009 r. zmieniła się odpowiednio (bez świadczeń wypłacanych w zbiegu ze świadczeniami rolnymi):

- emerytury wzrosły o 221,2 tys., tj. do poziomu 5 018,9 tys.,
- renty z tytułu niezdolności do pracy zmniejszyły się o 88,8 tys., tj. do poziomu 1 236,9 tys.,
- renty rodzinne zmniejszyły się o 0,3 tys., tj. do poziomu 1 242,7 tys.

Pozostałe świadczenia

Koszty pozostałych świadczeń w 2009 r. wyniosły łącznie 12 587 973 tys. zł (tj. 113,1% planu) i wzrosły w stosunku do 2008 r. o 27,3%. Wynika to zarówno ze wzrostu liczby świadczeń jak i poziomu wynagrodzeń stanowiących podstawę wymiaru wypłacanych zasiłków i świadczeń. Ponadto na wyższe koszty wpłynęła również realizacja wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 24 czerwca 2008 r., na mocy którego zwiększeniu uległy podstawy wymiaru wypłacanych zasiłków i świadczeń z ubezpieczenia społecznego o składniki wynagrodzenia, których wcześniej nie uwzględniono w podstawie wypłacanych świadczeń.

Główną pozycję tych kosztów (52,6%) stanowiły wydatki na zasiłki chorobowe, które wyniosły 6 617 465 tys. zł (124,9% planu) i wzrosły w stosunku do 2008 r. o

34,9%. Liczba dni absencji chorobowej finansowanej przez FUS wyniosła 126,0 mln tj. 121,1% planu i wzrosła do 2008 r. o 17,4 mln (o 16,0%). Na wzrost liczby dni wpływ miało przede wszystkim przyznanie prawa do zasiłku chorobowego od 15 dnia niezdolności do pracy w ciągu roku kalendarzowego ubezpieczonym, którzy ukończyli 50 lat do dnia 31 grudnia 2008 r., wydłużenie do 270 dni okresu zasiłku chorobowego przysługującego kobietom w ciąży, jak również korzystanie w większym zakresie ze zwolnień lekarskich przez osoby zagrożone utratą pracy jak i po ustaniu tytułu ubezpieczenia.

Na wyższym niż zaplanowano poziomie ukształtowały się również wydatki na:

- zasiłki macierzyńskie w kwocie 2 406 592 tys. zł (111,4% planu), które wzrosły w stosunku do poprzedniego roku o 32,9%. Wynika to głównie z wprowadzenia od 1 stycznia 2009 r. nowego wymiaru urlopu macierzyńskiego, który zależy wyłącznie od liczby dzieci urodzonych podczas jednego porodu oraz utrzymującej się tendencji wzrostu liczby urodzeń. Liczba dni zasiłków macierzyńskich wyniosła 39,6 mln, tj. 106,7% planu i wzrosła do 2008 r. o 4,5 mln;
- zasiłki opiekuńcze w kwocie 464 949 tys. zł (104,8% planu) w związku ze wzrostem w stosunku do 2008 roku liczby dni zasiłkowych o 8,4%, co jest m.in. konsekwencją wzrostu liczby urodzeń;
- świadczenia rehabilitacyjne w kwocie 890 616 tys. zł (102,0% planu), które wzrosły do 2008 r. o 14,7% w wyniku wzrostu wysokości tych świadczeń;
- zasiłki pogrzebowe w kwocie 1 881 879 tys. zł, która stanowi 95,0% planu. W porównaniu do 2008 r. wydatki te zwiększyły się o 8,5% z tytułu wyższej przeciętnej wysokości tych zasiłków o 6,8% oraz liczby zasiłków o 1,6%.

Wydatki bieżące

Wydatki bieżące w 2009 r. wyniosły 3 637 530 tys. zł i były niższe od zakładanych w planie o 0,6%. Na pozycję tę składają się m.in.: odpis na działalność Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, wydatki na prewencje rentową i wypadkową, wynagrodzenia dla płatników składek oraz koszt obsługi kredytów zaciąganych na wypłatę świadczeń należnych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Odpis na działalność Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

Odpis na działalność Zakładu Ubezpieczeń Społecznych za rok 2009 wyniósł 3 418 000 tys. zł, stanowiąc 2,3% kosztów ogółem i był wyższy o 68 477 tys. zł w porównaniu do 2008 roku.

Prewencja rentowa i wypadkowa

Wydatki na prewencję rentową wyniosły 163 871 tys. zł i stanowiły 93,7% planu. Leczeniu rehabilitacyjnemu poddanych zostało 73,4 tys. ubezpieczonych, tj. o 6,2 tys. osób więcej niż w 2008 r. Koszt leczenia rehabilitacyjnego, zwrot kosztów przejazdu na rehabilitację oraz koszty opłat miejscowych wyniosły łącznie 163 587 tys. zł i były o 47 778 tys. zł (o 41,3%) wyższe niż w roku poprzednim. Natomiast na sfinansowanie

innych działań dotyczących prewencji rentowej m.in. badań i analiz przyczyn niezdolności do pracy Fundusz poniósł wydatki w kwocie 284 tys. zł, tj. o 32,7% więcej niż w 2008 roku.

Ponadto w ramach wydatków bieżących sfinansowano koszty prewencji wypadkowej w wysokości 6 305 tys. zł, tj. 93,4% kwoty planowanej obejmujące m.in. koszty realizacji zadań związanych z upowszechnianiem wiedzy o zagrożeniach powodujących wypadki przy pracy i choroby zawodowe oraz o sposobach przeciwdziałania tym zagrożeniom.

Wynagrodzenia dla płatników składek

Wynagrodzenia dla płatników składek z tytułu wykonywania zadań związanych z ustalaniem prawa do świadczeń i ich wysokości oraz wypłatą świadczeń z ubezpieczenia chorobowego wyniosły 1 883 tys. zł, tj. 90,1% planu.

Koszty obsługi kredytów

Niższe od zakładanych przychody nie zapewniły pokrycia wyższych wydatków, w związku z tym Fundusz na podstawie art. 53 ust. 3 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r., Nr 205, poz. 1585 z późn. zm.), zaciągnął kredyty w bankach komercyjnych dla zapewnienia płynności wypłaty świadczeń. Koszty obsługi zaciągniętych kredytów ukształtowały się na poziomie 47 471 tys. zł, tj. 84,1% kwoty planowanej.

Pozostałe zmniejszenia

W 2009 r. dokonano m.in. utworzenia odpisów aktualizujących wartość należności z tytułu składek, a także utworzenia rezerw w łącznej wysokości 1 903 768 tys. zł. Na tę kwotę składają się:

- odpisy aktualizujące wartość należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń oraz nie odprowadzonych składek wraz z odsetkami oraz należności spornych 1 786 756 tys. zł,
- pozostałe zwiększenia i zmniejszenia 79 048 tys. zł,
- rezerwy na świadczenia nie zgłoszone do końca roku bilansowego a wypłacone po jego zakończeniu 37 335 tys. zł,
- rezerwy na sprawy sądowe wraz z odsetkami 364 tys. zł,
- różnice kursowe i odpisy z tytułu umorzenia postępowania restrukturyzacyjnego 265 tys. zł.

Wydatki na zadania wynikające z ustawy tworzącej fundusz celowy

---

W 2009 r. wydatki FUS na zadania wynikające z ustawy tworzącej fundusz wyniosły 148 066 581 tys. zł i były wyższe o 4 690 738 tys. zł (o 3,3%) od planu po

zmianach oraz o 11,9 % w stosunku do 2008 r. Wśród tych wydatków największą pozycję stanowią świadczenia emerytalno – rentowe, tj.:

- emerytury – 97 014 819 tys. zł, z tego: z funduszu emerytalnego – 95 340 511 tys. zł i z funduszu rentowego 1 674 308 tys. zł. Wydatki na emerytury były wyższe o 3 448 357 tys. zł (o 3,7%) od planowanych oraz o 13,2% w stosunku do 2008 r.,
- renty 34 279 974 tys. zł, z tego: z funduszu rentowego – 30 330 892 tys. zł i z funduszu wypadkowego 3 949 082 tys. zł. Wydatki na renty były niższe o 212 042 tys. zł (o 0,6%) od planowanych oraz wyższe o 4,3% w porównaniu do 2008 r.,
- dodatki do emerytur i rent: pielęgnacyjne, dla sierot zupełnych i za tajne nauczanie – 4 013 639 tys. zł tj. o 3 344 tys. zł (o 0,1%) wyższe od planowanych oraz wyższe o 8,5% w porównaniu do 2008 r.

Wyższe od zakładanego wykonanie wydatków na emerytury wiązało się przede wszystkim z wypłatą emerytur przyznawanych mężczyznom urodzonym przed 1 stycznia 1949 r. którzy osiągnęli 60 lat i legitymowali się co najmniej 35-letnim okresem składkowym i nieskładkowym lub co najmniej 25-letnim okresem składkowym i nieskładkowym, jeżeli zostali oni uznani za całkowicie niezdolnych do pracy (w wyniku realizacji postanowień Trybunału Konstytucyjnego - ustawa z dnia 28 marca 2008 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Dz. U. z 2008 r., Nr 67, poz. 411), z przeprowadzeniem waloryzacji świadczeń od 1 marca 2009 r. wyższym od przyjętego w ustawie budżetowej o 0,4 pp. wskaźnikiem waloryzacji, z umożliwieniem z dniem 8 stycznia 2009 r. pobierania emerytury osobom kontynuującym zatrudnienie u pracodawcy, na rzecz którego wykonywano pracę bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury oraz z ponownym ustaleniem podstawy wymiaru świadczeń dla okresów pozostawania w stosunku pracy, za które nie można było ustalić jej wysokości poprzez przyjęcie podstawy na poziomie kwoty minimalnego wynagrodzenia obowiązującego w tych okresach (tzw. okresy zerowe).

Na niższy niż zaplanowano w ustawie budżetowej poziom wydatków na renty ma wpływ realizacja wyroku Trybunału Konstytucyjnego, przyznającego prawo do wcześniejszej emerytury mężczyznom w wieku 60 lat. W wyniku tego wyroku osoby (spełniające odpowiednie warunki) pobierające dotychczas renty występują z wnioskami o zamianę świadczenia na emeryturę, co zmniejsza wypłaty świadczeń rentowych.

Przeciętna miesięczna wypłata świadczenia emerytalno-rentowego wyniosła 1 483,14 zł i wzrosła w porównaniu do 2008 r. o 8,9%, natomiast przeciętna liczba osób pobierających świadczenia emerytalno-rentowe wzrosła o blisko 132,1 tys. osób do poziomu 7 498,5 tys. (bez świadczeń wypłacanych w zbiegu ze świadczeniami rolnymi).

Wydatki na zasiłki chorobowe oraz na pozostałe zasiłki i świadczenia w 2009 r. wyniosły 12 587 973 tys. zł, co stanowiło 113,1% planu. Wynika to zarówno ze wzrostu liczby świadczeń jak i poziomu wynagrodzeń stanowiących podstawę wymiaru wypłacanych zasiłków i świadczeń. Ponadto na wyższe wydatki wpłynęła również realizacja wyroku Trybunału Konstytucyjnego, na mocy którego zwiększeniu uległy podstawy wymiaru wypłacanych zasiłków i świadczeń z ubezpieczenia społecznego o

składniki wynagrodzenia, których wcześniej nie uwzględniono w podstawie wypłacanych świadczeń. Wydatki na zasiłki chorobowe stanowiły 124,9% planu i wzrosły w stosunku do 2008 r. o 34,9% w wyniku wyższej niż planowano liczby dni zasiłkowych. Liczba dni absencji chorobowej finansowanej przez FUS wyniosła 126,0 mln, tj. 121,1% planu i wzrosła w porównaniu do 2008 r. o 17,4 mln. Na wzrost liczby dni wpływ miało przede wszystkim przyznanie prawa do zasiłku chorobowego od 15 dnia niezdolności do pracy w ciągu roku kalendarzowego ubezpieczonym, którzy ukończyli 50 lat do dnia 31 grudnia 2008 r., wydłużenie do 270 dni okresu zasiłku chorobowego przysługującego kobietom w ciąży, jak również korzystanie w większym zakresie ze zwolnień lekarskich przez osoby zagrożone utratą pracy jak i po ustaniu tytułu ubezpieczenia. Jednocześnie na wyższym poziomie w stosunku do planu ukształtowały się wydatki na zasiłki macierzyńskie (111,4%) w następstwie wprowadzenia od 1 stycznia 2009 r. nowego wymiaru urlopu macierzyńskiego, a także wzrostu liczby urodzeń. Liczba dni zasiłków macierzyńskich wyniosła 39,6 mln, tj. 106,7% planu i wzrosła do 2008 r. o 4,5 mln.

Wydatki na prewencję rentową w 2009 r. wyniosły 163 871 tys. zł i stanowiły 93,7% planu. Leczeniu rehabilitacyjnemu poddanych zostało o 6,2 tys. osób więcej niż w 2008 r., tj. 73,4 tys. ubezpieczonych. Koszt leczenia rehabilitacyjnego, zwrot kosztów przejazdu na rehabilitację oraz koszty opłat miejscowych wyniosły łącznie 163 587 tys. zł i były o 47 778 tys. zł (o 41,3%) wyższe niż w roku poprzednim, co wynika głównie ze wzrostu dziennego kosztu pobytu osób poddanych leczeniu w ośrodkach rehabilitacyjnych. Natomiast na inne działania dotyczące prewencji rentowej związane m.in. z organizacją szkoleń i konferencji w 2009 roku wydatkowano 284 tys. zł tj. o 32,7% więcej niż w 2008 r. Wydatki na prewencję wypadkową wyniosły 6 305 tys. zł i stanowiły 93,4% kwoty planowanej. Są to koszty analiz i prac naukowo-badawczych dotyczących przyczyn i skutków wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

Wynik finansowy

W 2009 r. przychody FUS wg przypisu były niższe o 12 966 735 tys. zł od kosztów, przy czym przychody Funduszu wg wpływów ukształtowały się na poziomie niższym od planowanego o 3 472 353 tys. zł, natomiast wydatki były wyższe od planowanych o 6 146 317 tys. zł. W związku z tym FUS, pomimo że na początku 2009 r. dysponował wyższym o 1 078 513 tys. zł od planowanego stanem środków pieniężnych, dla zapewnienia płynności wypłaty świadczeń zaciągnął kredyty w bankach komercyjnych w łącznej kwocie 3 960 000 tys. zł. Ponadto, na mocy ustawy z 3 grudnia 2009 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r., Nr 218, poz. 1690) Fundusz otrzymał nieoprocentowaną pożyczkę z budżetu państwa w kwocie 5 500 000 tys. zł na uzupełnienie środków na wypłatę świadczeń gwarantowanych przez państwo. Stan Funduszu na koniec 2009 r. uległ zmniejszeniu i wyniósł (minus) 8 175 596 tys. zł, przy czym:

- stan środków pieniężnych	899 254 tys. zł,
- należności	7 181 439 tys. zł,

z tego z tytułu:

- składek na ubezpieczenia społeczne (po pomniejszeniu o dokonane odpisy aktualizujące) i pochodne od składek	3 621 276 tys. zł,
- odsetek od składek	571 009 tys. zł,
- wypłat świadczeń pierwszych terminów stycznia 2010 r.	2 798 103 tys. zł,
- pozostałych należności (po pomniejszeniu o dokonane odpisy aktualizujące)	191 051 tys. zł,
- zobowiązania	16 256 289 tys. zł,

z tego z tytułu:

- pożyczki z budżetu państwa	5 500 000 tys. zł,
- kredytów bankowych (z odsetkami)	3 983 074 tys. zł,
- rozrachunków z tytułu nie odprowadzonej składki do OFE	2 427 460 tys. zł,
- podatku dochodowego od świadczeń i składki na ubezpieczenie zdrowotne od świadczeń	1 853 651 tys. zł,
- dotacji roku następnego	1 000 000 tys. zł,
- świadczeń ujętych przez płatnika składek za grudzień	622 123 tys. zł,
- rezerw	621 697 tys. zł,
- pozostałych zobowiązań	248 284 tys. zł.

Na koniec 2009 roku zobowiązania Funduszu zwiększyły się w stosunku do stanu na 31.12.2008 r. o 10 287 693 tys. zł, głównie w związku z zaciągniętym kredytem bankowym jak i otrzymaną pożyczką z budżetu państwa, a ponadto pobraniem zaliczkowej dotacji z roku następnego w kwocie 1 000 000 tys. zł na sfinansowanie pierwszych terminów wypłaty świadczeń stycznia 2010 r.

Należności Funduszu na koniec 2009 r. zwiększyły się w stosunku do stanu na 31.12.2008 r. o 82 869 tys. zł, przede wszystkim na skutek zwiększenia kwoty wypłaconych świadczeń pierwszych terminów stycznia 2010 r.

Istotne zdarzenia zaistniałe po badaniu przez biegłego rewidenta

---

W celu realizacji zaleceń biegłego rewidenta zrezygnowano z tworzenia biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów dotyczących świadczeń, które płatnicy wypłacili w grudniu roku obrotowego ale zgodnie z przepisami prawa zostaną ujęte w deklaracjach składanych do ZUS w styczniu roku następującego po roku obrotowym. Przyjęto zasadę współmierności kosztów i przychodów ujętych w deklaracjach składanych przez płatników składek. Zgodnie z przepisami ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych składkę na ubezpieczenia społeczne zalicza się do przychodów FUS w miesiącu następującym po miesiącu, za który składka jest należna. Poprzez analogię, świadczenia wypłacone przez płatnika zalicza się do kosztów FUS w miesiącu następującym po miesiącu, za który należna jest składka. W 2009 roku bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów dotyczą dotacji ze środków roku następującego po roku obrotowym otrzymanej w roku obrotowym.

Poniższa tabela obrazuje zmiany wynikające z zaleceń biegłego rewidenta:

Wyszczególnienie	Wykonanie 2009 r.		Zmiana
	przed badaniem przez biegłego rewidenta	po badaniu przez biegłego rewidenta	
w tysiącach złotych			
1	2	3	4
Przychody (przypis)	140 470 968	141 014 042	543 074
Pozostałe przychody (przypis)	2 429 908	2 972 982	543 074
Koszty	153 437 703	153 358 655	-79 048
Pozostałe zmniejszenia	1 903 768	1 824 720	-79 048
Stan Funduszu na koniec okresu	-8 175 596	-7 553 474	622 122
Zobowiązania	-16 256 289	-15 634 167	622 122

Informacja dodatkowa

2009

Informacja dodatkowa: główne zadania Zakładu realizowane na podstawie odrębnych ustaw

---

Zakład na mocy odrębnych przepisów, realizuje między innymi następujące zadania:

1. pobór składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych,
2. pobór składek na ubezpieczenie zdrowotne,
3. dochodzenie należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne,
4. obliczanie i przekazywanie części składek na ubezpieczenie emerytalne do otwartych funduszy emerytalnych,
5. wypłacanie rent socjalnych,
6. przyznawanie i wypłacanie świadczeń i zasiłków przedemerytalnych,
7. przyznawanie i wypłacanie świadczeń zleconych ZUS do realizacji przysługujących kombatantom oraz inwalidom wojennym i wojskowym,
8. występowanie w roli płatnika podatku dochodowego od osób fizycznych w odniesieniu do świadczeniobiorców – obliczanie, potrącanie i ewidencjonowanie zaliczek oraz sporządzanie rocznych rozliczeń tego podatku,
9. występowanie w roli płatnika składek na ubezpieczenie zdrowotne w odniesieniu do osób pobierających emerytury lub renty, renty socjalne, zasiłki lub świadczenia przedemerytalne oraz obliczanie, potrącanie, ewidencjonowanie i przekazywanie składek do Narodowego Funduszu Zdrowia,
10. występowanie w roli płatnika składek na ubezpieczenie zdrowotne w odniesieniu do osób przebywających na urlopach wychowawczych oraz naliczanie, ewidencjonowanie i przekazywanie składek na ubezpieczenie zdrowotne finansowanych ze środków budżetu państwa,
11. występowanie w roli płatnika składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe w odniesieniu do osób przebywających na urlopach wychowawczych lub pobierających zasiłek macierzyński,
12. prowadzenie likwidacji Funduszu Alimentacyjnego,
13. wypłacanie (ze środków przekazywanych przez Ministerstwo Gospodarki) ekwiwalentów pieniężnych z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla emerytów i rencistów górniczych,
14. refundacja ulg dla inwalidów wojennych i wojskowych z tytułu ubezpieczenia OC i AC.

Pobór składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych

---

Łączne wpływy na wyodrębniony rachunek służący do wpłat składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych wyniosły w 2009 roku 9 139 048 tys. zł, przy czym wpływy na Fundusz Pracy wyniosły 8 780 797 tys. zł, zaś na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych 358 251 tys. zł.

W 2009 roku na rachunek Funduszu Pracy przekazano kwotę 8 754 596 tys. zł, natomiast do Krajowego Biura Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych przekazano kwotę 356 230 tys. zł. Z zebranych składek potrąceniu podlegały należności Zakładu z tytułu kosztów poboru i dochodzenia tych składek w wysokości 0,5% środków przekazanych funduszom.

Pobór składek na ubezpieczenie zdrowotne

W 2009 roku na wyodrębniony rachunek bankowy służący do wpłat składek na ubezpieczenie zdrowotne wpłynęła kwota 49 423 753 tys. zł.

Z wpływów potrącono należności Zakładu z tytułu kosztów poboru i dochodzenia składek w wysokości 0,2% kwot zidentyfikowanych składek. Zakład uzyskał z tego tytułu przychód w kwocie 97 576 tys. zł.

Uwzględniając saldo na rachunku bankowym na 31.12.2008 r. w kwocie 312 984 tys. zł w 2009 roku do Narodowego Funduszu Zdrowia przekazano kwotę 49 291 879 tys. zł. Na 31.12.2009 r. na rachunku bankowym pozostało saldo 347 283 tys. zł, które przekazano do NFZ, zgodnie z obowiązującym trybem, w styczniu 2010 roku.

Dochodzenie należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne

---

Egzekucja

Na przestrzeni 2009 r. Zakład kontynuował prowadzenie działań egzekucyjnych wobec dłużników FUS. Łącznie działaniami egzekucyjnymi objęte były należności z tytułu składek na kwotę 9 743 895 tys. zł (spadek o 2,6% w stosunku do 2008 roku).

Na zmniejszenie kwoty zaległości objętej egzekucją, wpływ miał wysoki poziom wskaźnika ściągальności składek (blisko 99%), objęcie układami ratalnymi na przestrzeni ostatnich dwóch lat należności na kwotę blisko 863 mln zł, jak też kontynuowanie postępowań restrukturyzacyjnych podmiotów, w tym zakładów opieki zdrowotnej. Powyższe czynniki wpłynęły na ograniczenie należności możliwych do objęcia działaniami egzekucyjnymi. Przekładało się to również automatycznie na ograniczenie wpływów z egzekucji, obok sytuacji gospodarczej, rzutużącej na generalne obniżenie efektywności prowadzonych działań egzekucyjnych.

Efektom podjętych działań egzekucyjnych w 2009 r. było odzyskanie należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne w łącznej kwocie 1 133 122 tys. zł, co w porównaniu z rokiem 2008 stanowi spadek o 15,6%, tj. o kwotę 209 017 tys. zł.

Stan zadłużenia z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne na dzień 31.12.2009 r. wynosił 12 527 853 tys. zł i był wyższy o 1 509 117 tys. zł niż na początku roku.

Ulgi w opłacaniu składek - rozkładanie zadłużeń z tytułu składek na raty i odroczenie terminu płatności

---

Ulga w opłacaniu składek, w formie układu ratalnego, udzielana jest przez Zakład na wniosek dłużnika, po spełnieniu przez niego określonych warunków. Pracodawcy posiadający zadłużenie z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne pracowników zobowiązani są uregulować należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne w części finansowanej przez ubezpieczonych oraz na ubezpieczenie zdrowotne. Przystąpienie przez dłużnika do układu ratalnego powoduje wstrzymanie biegu odsetek, a rozpoczęcie naliczania opłaty prolongacyjnej. Na dzień 31.12.2009 r. odsetki wynosiły 10% w stosunku rocznym, a opłata prolongacyjna – 5%.

W roku 2009 Zakład zawarł 13 tys. układów ratalnych na kwotę 412 205 tys. zł, tj. o 8,5% niższą niż w roku 2008, z tego z tytułu:

- składek i dodatkowej opłaty – 282 991 tys. zł
- odsetek i opłaty prolongacyjnej – 129 214 tys. zł.

Na poczet tych układów oraz zawartych w latach poprzednich, na przestrzeni 2009 roku wpłynęła kwota 326 782 tys. zł.

Ulgę w postaci odroczenia terminu płatności składek Zakład może stosować wyłącznie w odniesieniu do składek bieżących, a więc tych, których termin płatności jeszcze nie upłynął. Uwarunkowania i zasady udzielania tej ulgi, są podobne jak przy udzielaniu układów ratalnych. W 2009 roku Zakład udzielił tej ulgi w 134 przypadkach na kwotę 21 976 tys. zł. Na przestrzeni 2009 roku, na poczet odroczonej należności, wpłynęła kwota 15 760 tys. zł.

Umorzenie należności z tytułu składek

Zakład, w bardzo ograniczonym zakresie, może umarzać należności z tytułu składek w całości lub w części. Nie podlegają z mocy prawa w ogóle umorzeniu składki finansowane przez ubezpieczonych nie będących jednocześnie płatnikami składek. Zakład posiada uprawnienie do umarzania należności dopiero wówczas, gdy wyczerpane zostaną inne sposoby odzyskania należności, a więc gdy na podstawie analizy konkretnej sprawy, stwierdzony zostanie brak możliwości odzyskania należności na drodze egzekucyjnej lub spłaty zadłużenia w ramach ulgi. Dodatkowo, w odniesieniu do należności z tytułu składek ubezpieczonych będących jednocześnie płatnikami składek, podstawą umorzenia może być ważny interes osoby zobowiązanej do opłacenia należności.

W 2009 r. Zakład umorzył należności z tytułu składek w kwocie 147 127 tys. zł., tj. o 65,2% mniej niż w 2008 r., z tego na podstawie:

- ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy z dnia 18 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o sus oraz zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U z 2002 r., Nr 241, poz. 2074) - kwotę 109 449 tys. zł;
- innych ustaw - ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o restrukturyzacji niektórych należności publicznoprawnych od przedsiębiorców (Dz.U. z 2002 r., Nr 155, poz. 1282 z późn. zm.), ustawy z dnia 15 kwietnia 2005 r. o pomocy publicznej i restrukturyzacji zakładów opieki zdrowotnej (Dz.U. z 2005 r., Nr 78, poz. 684 z późn. zm.), ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy – Prawo bankowe (Dz.U. z 2009 r., Nr 71, poz. 609) - kwotę 37 678 tys. zł.

Restrukturyzacja publicznych zakładów opieki zdrowotnej

W 2009 roku kontynuowany był rozpoczęty w 2005 r. proces restrukturyzacji na podstawie ustawy z dnia 15 kwietnia 2005 r. o pomocy publicznej i restrukturyzacji publicznych zakładów opieki zdrowotnej (Dz. U. z 2005 r., Nr 78, poz. 684 z późn. zm.).

Z danych posiadanych przez Zakład wynika, iż w odniesieniu do zobowiązań z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne za okres od dnia 1.01.1999 r. do dnia 30.11.2004 r. (znanych na dzień 31 grudnia 2004 r.) według stanu na 31.12.2009 r. wydano zakładom opieki zdrowotnej 327 decyzji o warunkach restrukturyzacji obejmujących zobowiązania do spłaty w wysokości 643 825 tys. zł. Publiczne zakłady opieki zdrowotnej, wg danych na dzień 31.12.2009 r., spłaciły łącznie kwotę 572 077 tys. zł.

Dotychczas w wyniku pozytywnie zakończonej restrukturyzacji umorzono należności z tytułu składek wobec 309 zakładów opieki zdrowotnej na łączną kwotę 272 679 tys. zł.

Ulgi i umorzenia a pomoc publiczna

Większość udzielanych przez Zakład ulg i dokonywanych umorzeń stanowi pomoc publiczną i podlega przepisom ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (tekst jednolity - Dz. U. z 2007 r. Nr 59, poz. 404 ze zm.) oraz przepisom wspólnotowym. Przy rozpatrywaniu wniosków przedsiębiorców o udzielenie ulgi lub umorzenie należności Zakład badał występowanie przesłanek uznania wsparcia za pomoc publiczną określonych w art. 87 ust. 1 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (TWE). Jeżeli wsparcie spełniało przesłanki określone w powołanym wyżej przepisie, jednakże wartość pomocy nie przekraczała pułapu określonego dla pomocy de minimis (200 tys. euro), udzielana ulga lub umorzenie nie wymagały notyfikacji Komisji Europejskiej. Natomiast po przekroczeniu powyższego progu planowane wsparcie wymagało uzyskania opinii Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz akceptacji ze strony Komisji Europejskiej. W przypadkach, w których o udzielenie ulg i umorzeń występują przedsiębiorcy znajdujący się w trudnej sytuacji ekonomicznej w rozumieniu *Wytycznych wspólnotowych dotyczących pomocy państwa w celu ratowania i restrukturyzacji*

zagrożonych przedsiębiorstw (Dz. U. UE C 244 z dnia 1.10.2004 r.), pomoc publiczna może zostać udzielona dopiero po uzyskaniu uprzedniej zgody Komisji Europejskiej.

Wszystkie przypadki wsparcia udzielonego przez Zakład w 2009 r. stanowiły pomoc de minimis.

W 2009 r. - w porównaniu z rokiem 2008 – spadła liczba przypadków udzielonej pomocy publicznej z 2 755 do 2 480, tj. o 10%. Łączna wartość brutto pomocy publicznej udzielonej przez Zakład w 2009 roku wyniosła 7 472 tys. zł.

Przekazywanie składek do Otwartych Funduszy Emerytalnych

W 2009 roku Zakład ustalił zobowiązania do otwartych funduszy emerytalnych w kwocie 21 043 292 zł z tego z tytułu:

- składki w wysokości 20 859 959 tys. zł;
- naliczonych odsetek za opóźnienie w przekazaniu składek w wysokości 183 139 tys. zł;
- naliczonych opłat dodatkowych w wysokości 194 tys. zł.

Przychody Zakładu z tytułu poniesionych kosztów poboru i dochodzenia składek na otwarte fundusze emerytalne w 2009 roku ustalono w wysokości 0,8% kwoty składek przekazanych do funduszy. Zakład uzyskał z tego tytułu w 2009 roku przychody w kwocie 168 128 tys. zł. Po potrąceniu tych kosztów Zakład przekazał do OFE w 2009 roku kwotę 20 875 164 tys. zł.

Na dzień 31.12.2009 r. zaległości z tytułu nieprzekazanych składek do OFE wyniosły 2 427 460 tys. zł, natomiast nadpłaty podlegające zwrotowi z OFE wyniosły 1 321 550 tys. zł.

Renta socjalna

Na podstawie ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz.U. z 2003 r., Nr 135, poz. 1268 z późn. zm.) ZUS od 1 października 2003 r. przyznaje oraz wypłaca ww. renty. Szczegółowe omówienie wypłat rent socjalnych jest umieszczone w części – informacja o wykonaniu planu budżetu państwa w części 73 – ZUS.

Świadczenia przedemerytalne i zasiłki przedemerytalne

Wydatki związane z wypłatą świadczeń i zasiłków przedemerytalnych finansowanych ze środków budżetu państwa w 2009 r. wyniosły 145 962 tys. zł, 1 731 tys. zł wynagrodzenie Zakładu z tytułu kosztów ustalenia uprawnień i wypłaty świadczeń.

Wydatki związane z wypłatą świadczeń i zasiłków przedemerytalnych finansowanych przez Fundusz Pracy w 2009 r. wyniosły 1 535 272 tys. zł, odsetki za opóźnienie w wypłacie zasiłków i świadczeń przedemerytalnych wyniosły 7 tys. zł, 18 423 tys. zł wynagrodzenie Zakładu z tytułu kosztów ustalenia uprawnień i wypłaty świadczeń.

Łącznie kwota wydatków na zasiłki i świadczenia przedemerytalne w 2009 r. wyniosła 1 679 503 tys. zł., koszty ustalania uprawnień i wypłaty świadczeń 20 154 tys. zł oraz odsetki za opóźnienie w wypłacie w kwocie 7 tys. zł.

Wydatki na świadczenia finansowane z budżetu państwa zlecone do wypłaty ZUS

Na podstawie ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2009 r., Nr 205, poz. 1585 z późn. zm.) Zakład zobowiązany jest do wypłaty świadczeń zleconych na mocy odrębnych przepisów. Szczegółowe omówienie wypłat świadczeń jest umieszczone w części – informacja o wykonaniu planu budżetu państwa w części 73 – ZUS.

Podatek dochodowy od osób fizycznych

Stosownie do przepisów ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym (Dz.U. z 2010 r., Nr 51, poz. 307) od osób fizycznych Zakład Ubezpieczeń Społecznych – oblicza, potrąca oraz ewidencjonuje zaliczki na podatek dochodowy od wypłacanych emerytur i rent oraz innych wypłacanych świadczeń, a po zakończeniu roku podatkowego dokonuje rozliczenia podatku od świadczeń wypłaconych w poprzednim roku.

W 2009 roku Zakład potrącił świadczeniobiorcom zaliczki na podatek od osób fizycznych w kwocie 9 803 531 tys. zł i przekazał do urzędów skarbowych podatek za okres grudzień 2008 r. – listopad 2009 r. w kwocie 9 796 873 tys. zł (w tym 834 659 tys. zł za grudzień 2008 r.). Zobowiązanie wobec urzędów skarbowych z tytułu zaliczek na podatek pobrany w grudniu 2009 r. wyniosło 841 318 tys. zł i zostało uregulowane w styczniu 2010 r., tj. zgodnie z obowiązującymi regulacjami.

Składki na ubezpieczenie zdrowotne osób pobierających emerytury lub renty, renty socjalne, zasiłki lub świadczenia przedemerytalne

---

Stosownie do przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. z 2008 r., Nr 164, poz. 1027 z późn. zm.) w 2009 r. Zakład potrącił świadczeniobiorcom składki w kwocie 11 972 140 tys. zł i przekazał na rachunek ubezpieczenia zdrowotnego składki za okres grudzień 2008 – listopad 2009 r. w kwocie 11 894 431 tys. zł (w tym kwota 146 625 tys. zł finansowana ze środków budżetu państwa oraz 934 624 tys. zł za grudzień 2008 r.).

Zobowiązanie z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne obliczonych i pobranych za grudzień 2009 r. wyniosło 1 012 333 tys. zł i zostało uregulowane w styczniu 2010 r. zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy.

Składki na ubezpieczenie zdrowotne za osoby przebywające na urloпах wychowawczych

---

Stosownie do przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. z 2008 r., Nr 164, poz. 1027 z późn. zm.) Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest zobowiązany do występowania w roli płatnika składek na ubezpieczenie zdrowotne za osoby korzystające z urlopu wychowawczego niepodlegające obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu. Ponadto Zakład dokonuje rozliczenia składek finansowanych z budżetu państwa za te osoby. Kwota przekazanych za 2009 rok składek z tego tytułu wyniosła 96 883 tys. zł.

Składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe za osoby przebywające na urloпах wychowawczych lub pobierające zasiłek macierzyński

---

Stosownie do przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych Zakład jest zobowiązany do występowania w roli płatnika składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe za osoby przebywające na urloпах wychowawczych oraz za osoby pobierające zasiłek macierzyński. Składki te finansowane są ze środków budżetu państwa. Szczegółowe omówienie umieszczone jest w części – informacja o wykonaniu planu budżetu państwa w części 73 – ZUS.

Likwidacja Funduszu Alimentacyjnego

Zgodnie z ustawą z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2006 r., Nr 139, poz. 992 z późn. zm.) ZUS prowadzi od 1 maja 2004 r. likwidację funduszu alimentacyjnego, w trakcie której odzyskuje należności Funduszu z tytułu bezpodstawnie pobranych świadczeń oraz reguluje jego zobowiązania powstałe przed jej rozpoczęciem. Stosownie do zmiany art. 69 ust. 1 wymienionej ustawy, wprowadzonej od dnia 1 stycznia 2006 r., środki uzyskane w wyniku likwidacji funduszu podlegają przekazaniu na dochody budżetu państwa po zakończeniu każdego roku budżetowego do dnia 31 marca.

	Wykonanie 2008 r.	Skorygowany plan na 2009 r.	Wykonanie 2009 r.	4:3	4:2
	w tysiącach złotych			%	
1	2	3	4	5	6
Stan Funduszu na początek roku	6 963 532	6 641 890	6 641 890	100,0	95,4
Przychody ogółem	2 586	1 382	1 785 129,2	69,0	
Przypis z tytułu wypłaconych świadczeń	155	24	45	187,5	29,0
- wpłaty od osób zobowiązanych do alimentacji	125 585	108 621	115 462	106,3	91,9
Różne dochody					
- przypis	2 431	1 358	1 740	128,1	71,6
Koszty ogółem	110 036	129 053	129 053	100,0	117,3
Świadczenia alimentacyjne	4	4	2	50,0	50,0
Wydatki bieżące	110 032	129 047	129 047	100,0	117,3
- koszty obsługi	15 995	15 852	15 852	100,0	99,1
- przekazanie środków do budżetu	94 037	113 195	113 195	100,0	120,4
Kary i odszkodowania	0	2	4	200,0	-
Umorzenie należności	214 192	261 554	227 527	87,0	106,2
Stan Funduszu na koniec roku	6 641 890	6 252 665	6 287 095	100,6	94,7

Przychody funduszu (przypis) obejmowały głównie zwroty bezpodstawnie pobranych świadczeń wraz z odsetkami oraz oprocentowanie środków na rachunku bankowym. W 2009 r. wyniosły one 1 785 tys. zł, i były o 29,2% wyższe od planu. Wpływy od osób zobowiązanych do alimentacji wyniosły 115 462 tys. zł, tj. 106,3% planu i były wyższe o 6 841 tys. zł w porównaniu do 2008 r.

Wydatki (koszty) funduszu w 2009 r. wyniosły 129 053 tys. zł, z tej kwoty na rachunek budżetu państwa przekazano 113 195 tys. zł. Pozostała kwota dotyczy kosztów poniesionych przez Zakład związanych przede wszystkim z likwidacją funduszu – 15 852 tys. zł oraz wypłatą świadczeń alimentacyjnych - 2 tys. zł dla osób uprawnionych, którym sądy zmieniły decyzje dotyczące świadczeń z funduszu, z prawem do świadczeń ustalonych za okres do 30 kwietnia 2004 r.

Umorzenie (zmniejszenia należności od osób zobowiązanych do alimentacji oraz należności z tytułu bezpodstawnie pobranych świadczeń) wyniosło 227 527 tys. zł.

Stan funduszu alimentacyjnego w likwidacji na dzień 31 grudnia 2009 r. wyniósł 6 287 095 tys. zł, z tego 118 029 tys. zł stanowiły środki pieniężne, 6 169 095 tys. zł należności i 29 tys. zł zobowiązania.

Ekwiwalenty pieniężne z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla emerytów i rencistów górniczych

Na podstawie ustawy z dnia 7 września 2007 r. o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008-2015 (Dz.U. z 2007 r., Nr 192, poz. 1379) oraz Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 27 czerwca 2008 r. w sprawie

szczegółowych warunków przyznania i wykorzystania dotacji budżetowej przeznaczonej na finansowanie ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla, bezpłatnego węgla w naturze oraz rent wyrównawczych ZUS dokonuje wypłat deputatów węglowych finansowanych ze środków przekazywanych przez Ministerstwo Gospodarki. Wypłaty deputatów dokonywane są przez ZUS dla emerytów i rencistów z kopalń całkowicie likwidowanych. Wypłaty dla pozostałych osób uprawnionych do otrzymywania deputatu węglowego przejęły kopalnie czynne.

W 2009 r. Zakład wypłacił dla emerytów i rencistów z kopalń całkowicie likwidowanych ekwiwalenty w kwocie 113 272 tys. zł, średnio dla 85,3 tys. osób w miesiącu. Z tytułu obsługi deputatów węglowych Zakład otrzymał wynagrodzenie w wysokości 2% wypłaconej kwoty, tj. 2 265 tys. zł.

Refundacja ulg dla inwalidów wojennych i wojskowych z tytułu ubezpieczenia OC i AC

Na podstawie art. 23 b ust. 1 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (Dz.U. z 2002 r., Nr 9, poz. 87 z późn.zm.) ZUS refunduje ulgi dla inwalidów wojennych z tytułu ubezpieczenia OC i AC. Środki na wypłatę tych ulg Zakład otrzymuje z budżetu państwa. Szczegółowe omówienie świadczeń jest umieszczone w części – informacja o wykonaniu planu budżetu państwa w części 73 – ZUS.

Świadczenia rodzinne

Od 1 września 2006 r. finansowanie świadczeń rodzinnych i ich wypłatę przejęły organy właściwe do realizacji zadań w tym zakresie, stosownie do przepisów ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2006 r., Nr 139, poz. 992 z późn.zm.). Jednak w 2009 r. Zakład realizował jeszcze wypłaty z tytułu świadczeń rodzinnych przyznanych wyrokiem sądu należne za okres do 31 sierpnia 2006 r. Szczegółowe omówienie świadczeń rodzinnych jest umieszczone w części – informacja o wykonaniu budżetu państwa w części 73 – ZUS.

Zapomogi pieniężne

W 2009 r. ze środków budżetu państwa Zakład wypłacił jeszcze przyznane na podstawie ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o zmianie ustawy o dodatku pieniężnym dla niektórych emerytów, rencistów i osób pobierających świadczenie przedemerytalne albo zasiłek przedemerytalny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2007 r., Nr 35, poz. 219) wyrokami sądowymi zapomogi pieniężne wraz z odsetkami w łącznej kwocie 144 tys. zł.

Sprawozdanie z wykonania
planu finansowego
Funduszu Rezerwy Demograficznej

2009

FUNDUSZ REZERWY DEMOGRAFICZNEJ (FRD)

Przychody i koszty FRD

Głównym celem utworzenia Funduszu Rezerwy Demograficznej jest zwiększenie bezpieczeństwa wypłacalności świadczeń emerytalnych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Działalność FRD w latach 2002-2009 polegała na gromadzeniu i lokowaniu dostępnych środków finansowych.

Przychody i koszty Funduszu Rezerwy Demograficznej przedstawiały się następująco:

Wyszczególnienie	Wykonanie 2008 r.	Plan na 2009 r.	Wykonanie 2009 r.	4 : 3	4 : 2
	w tysiącach złotych			%	
1	2	3	4	5	6
Stan funduszu na początek roku	3 488 394	4 701 358	4 462 515	94,9	127,9
z tego:					
środki pieniężne	2	147 739	5	0,0	250,0
ulożone środki finansowe	3 470 452	4 531 367	4 444 725	98,1	128,1
należności	18 012	22 324	17 834	79,9	99,0
zobowiązania	- 72	- 72	- 49	68,1	68,1
Przychody	1 404 634	1 558 191	2 869 260	184,1	204,3
Składki	1 209 421	1 311 942	1 285 879	98,0	106,3
Wpływy z prywatyzacji	x	x	1 083 377	x	x
Pozostałe przychody	195 213	246 249	500 004	203,0	256,1
Koszty	430 513	3 085	765	24,8	0,2
Wydatki bieżące (własne)	109	3 085	765	24,8	701,8
Wycena papierów wartościowych ^{*)}	430 404	x	x	x	x
Stan funduszu na koniec roku	4 462 515	6 256 464	7 331 010	117,2	164,3
z tego:					
środki pieniężne	5	147 739	24	0,0	480,0
ulożone środki finansowe	4 444 725	6 083 284	7 308 036	120,1	164,4
należności	17 834	25 513	22 999	90,1	129,0
zobowiązania	- 49	- 72	- 49	68,1	100,0

*)koszty memoriałowe (nie mające charakteru wydatku kasowego)

Przychody Funduszu w 2009 r. wyniosły 2 869 260 tys. zł i były o 84,1% wyższe od założonych w planie finansowym i o 104,3% wyższe od przychodów w 2008 r. Największą pozycję przychodów FRD stanowi część składki na ubezpieczenie emerytalne w wysokości 0,35% podstawy wymiaru. Przychody FRD z tego tytułu wyniosły 1 285 879 tys. zł stanowiąc 98,0% kwoty planowanej i były o 6,3% wyższe

od kwoty składek w 2008 r. Bezpośrednią przyczyną niższej od planowanej kwoty składek były niższe niż zakładano przychody ze składek na ubezpieczenia społeczne, z których dokonywany jest odpis na Fundusz Rezerwy Demograficznej. Jest to konsekwencją pogorszenia sytuacji gospodarczej kraju, w szczególności koniunktury na rynku pracy, a tym samym odmiennego od założonego w planie ukształtowania się wskaźników makroekonomicznych (niższe tempo wzrostu płac 5,4% przy założonym w planie 6,6%, rosnąca stopa bezrobocia 11,9% wobec planowanej 8,5%).

Kolejną istotną pozycją przychodów Funduszu są środki z prywatyzacji mienia Skarbu Państwa w kwocie 1 083 377 tys. zł. Do FRD przekazywane jest 40% środków uzyskanych w danym roku z prywatyzacji mienia Skarbu Państwa, pomniejszone o kwoty obowiązkowych odpisów na fundusz reprivatyzacyjny. Wpływy z tego tytułu w 2009 r. zasiliły Fundusz Rezerwy Demograficznej po raz pierwszy od początku jego istnienia. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie lokowania środków FRD (Dz. U. z 2003 r., Nr 31, poz. 256 z późn. zm.) środki te zostały w całości ulokowane w bony i obligacje skarbowe.

Pozostałą część przychodów stanowią przychody z inwestowania środków Funduszu w łącznej kwocie 500 004 tys. zł, które były wyższe od wielkości planowanej o 103,0%. Osiągnięcie dobrych wyników inwestycyjnych Funduszu było możliwe dzięki skutecznej strategii inwestowania środków oraz dobrej koniunkturze na warszawskiej Giełdzie Papierów Wartościowych.

Wydatki bieżące Funduszu, na które składają się koszty opłaty na rzecz biur maklerskich, KDPW i NBP oraz audytora zewnętrznego wyniosły w 2009 r. 765 tys. zł i stanowiły 24,8% planu. Niski poziom wykonania tych wydatków wiąże się z ograniczeniem kosztów ponoszonych z tytułu prowizji maklerskiej, zarówno w wyniku obniżenia stawki prowizji, jak i mniejszym w stosunku do pierwotnie planowanego wolumenem transakcji na akcjach.

Stan Funduszu na koniec 2009 r. wyniósł 7 331 010 tys. zł. W kwocie tej 7 308 036 tys. zł stanowią środki Funduszu ulokowane w obligacjach skarbowych oraz akcjach notowanych na warszawskiej Giełdzie Papierów Wartościowych oraz lokatach bankowych, 22 999 tys. zł to należności Funduszu, które są wynikiem zaliczkowego przekazywania składek.

Aktywa FRD

Na dzień 31 grudnia 2009 r. wartość aktywów finansowych Funduszu Rezerwy Demograficznej wyniosła 7 308 036 tys. zł, co w porównaniu z końcem 2008 r. oznacza wzrost o 2 863 311 tys. zł. W wyniku transakcji na akcjach dokonywanych w trakcie ubiegłego roku oraz sukcesywnego dokupywania skarbowych papierów wartościowych, średnioroczny udział akcji w portfelu inwestycyjnym FRD wyniósł 9,6%, natomiast bonów i obligacji skarbowych 79,6%. Poniżej przedstawiono wartości poszczególnych kategorii aktywów zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie lokowania środków FRD na dzień 31.12.2008 r. i 31.12.2009 r. (w tys. zł):

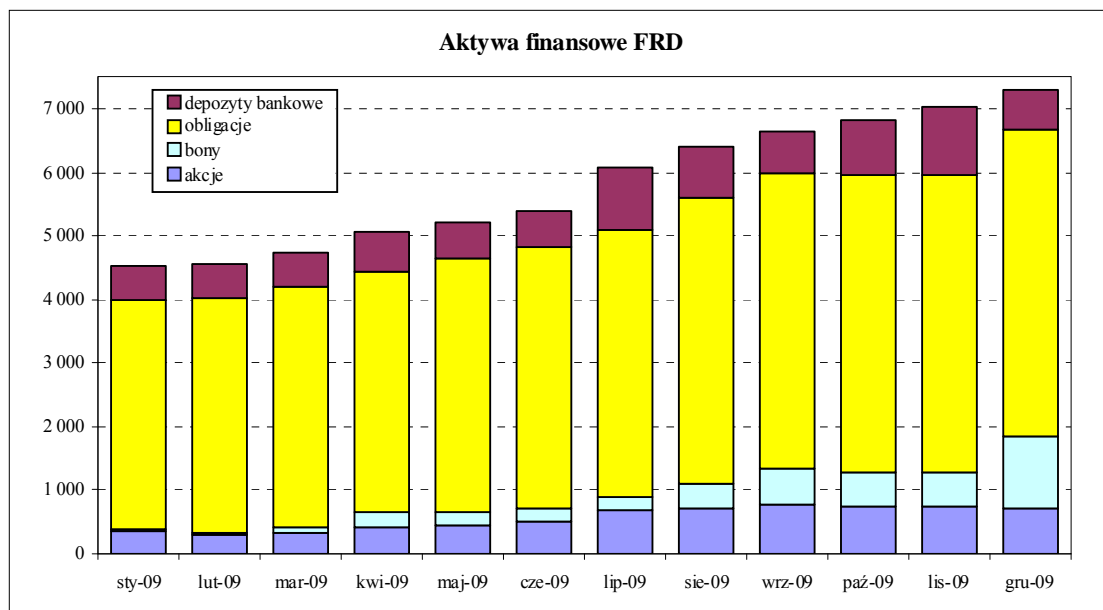
Rodzaj aktywów	31-12-2008	31-12-2009
bony, obligacje i inne papiery wartościowe Skarbu Państwa	3 642 617	5 952 194
dłużne papiery wartościowe gwarantowane lub poręczane przez Skarb Państwa	0	0
depozyty bankowe i bankowe papiery wartościowe	407 727	637 317
papiery wartościowe emitowane przez gminy, związki gmin i miasto stołeczne Warszawa	0	0
akcje zdematerializowane, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz. U. z 2005 r. Nr 183, poz. 1538 ze zm.)	394 382	718 525
obligacje zdematerializowane, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz. U. z 2005 r. Nr 183, poz. 1538 ze zm.)	0	0
obligacje emitowane przez spółki publiczne, w rozumieniu ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych (Dz. U. z 2005 r. Nr 184, poz. 1539 ze zm.)	0	0
razem	4 444 726	7 308 036

Struktura portfela FRD na dzień 31.12.2008 r. oraz na dzień 31.12.2009 r. przedstawiała się następująco:

Rodzaj aktywów	31-12-2008		31-12-2009	
	wartość (tys. zł)	udział %	wartość (tys. zł)	udział %
akcje	394 382	8,9%	718 525	9,8%
bony skarbowe	73 521	1,6%	1 114 643	15,3%
obligacje skarbowe	3 569 096	80,3%	4 837 551	66,2%
depozyty bankowe	407 727	9,2%	637 317	8,7%
razem	4 444 726	100,0%	7 308 036	100,0%

Zmiany aktywów finansowych FRD w rozbiciu na poszczególne instrumenty finansowe w 2009 roku przedstawiono na poniższym wykresie (w mln zł):

W 2009 r. FRD osiągnął postawione przed nim cele inwestycyjne. Stopa zwrotu uzyskana z portfela dłużnych papierów wartościowych zapewniła utrzymanie realnej wartości środków Funduszu, a wskaźniki określające stopień zbieżności stopy zwrotu z portfela akcji ze zmianą wartości indeksu WIG ukształtowały się na poziomach pozwalających na realizację celu inwestycyjnego określonego dla tej części aktywów FRD. Stopa zwrotu z całości aktywów FRD w 2009 r. wyniosła 8,9%.

Zmiana wartości jednostki Funduszu liczonej dla części akcyjnej wyniosła w 2009 roku 43,06%, podczas gdy zmiana wartości indeksu WIG w analogicznym okresie wyniosła 46,85%, a WIG 20 33,47%. Uzyskana przez FRD stopa zwrotu mieściła się zatem w przedziale pomiędzy zmianami wartości najważniejszych indeksów obliczanych na GPW w Warszawie. Osiągnięte wyniki zarządzania akcyjną częścią portfela aktywów pozwoliły FRD wyprzedzić prawie 2/3 funduszy akcyjnych. Uzyskana przez FRD stopa zwrotu była o ok. 3 punkty proc. wyższa od średniej stopy zwrotu uzyskanej w ubiegłym roku przez wszystkie fundusze akcyjne. Na wynik osiągnięty przez FRD wpływ miała przyjęta strategia pasywnego zarządzania akcyjną częścią portfela aktywów wynikająca z celu zarządzania środkami FRD jakim jest, zgodnie z ustawą o systemie ubezpieczeń społecznych, osiągnięcie możliwie wysokich zysków, przy zapewnieniu maksymalnego bezpieczeństwa środków Funduszu.

W ramach zarządzania dłużną częścią portfela aktywów FRD w 2009 r. Fundusz uzyskał stopę zwrotu na poziomie 5,6%, podczas gdy stopa inflacji liczona grudzień 2008/grudzień 2009 wyniosła 3,5%, co oznacza, że cel postawiony przed FRD w odniesieniu do inwestycji w dłużne papiery wartościowe został osiągnięty.